

A MEGNYITÓ ALKALMÁBÓL, A HUNÉP UNIVERSAL ZRT. KIADÁSÁBAN MEGJELENT **“ÍGY ÉPÜLT A DEBRECENI NAGYERDEI STADION”** CÍMŰ KÖNYV KIVÁLÓAN ÖSSZEFOGLALJA, BEMUTATJA A NAGYERDŐ, AZ EGYKORI STADION TÖRTÉNETÉT, VALAMINT A REKONSTRUKCIÓ TELJES FOLYAMATÁT, A KONCEPCIÓALKOTÁSTÓL A MEGVALÓSULÁSIG.
RÉSZLET A KÖNYV ÉPÍTÉSZETI FEJEZETÉBŐL:

KÖZÖNSÉG A NAGYERDŐN – A KONCEPCIÓ ÉS A TERV ISMERTETÉSE

Bordás Péter építész

GONDOLATOK AZ ÉPÍTÉSZETI TERVEZÉSRŐL, TÉRFORMÁLÁSRÓL

Számomra a ház történet, személyes történetem, találkozásom a hellyel, egyfajta ráhangolódás, benyomások összessége, amibe ugyanúgy beletartozik a látvány, illatok, élmények, a hely múltja, amitől a tér helyé válik és megtelik jelentéstartalommal. A debreceni Nagyerdő esetében ez a történet rendkívül intenzív és dús. A ház ennek a történetnek a három dimenziós megvalósulása. Célom, hogy a történet más számára is hozzáférhető legyen, illetve az épület képes legyen a kommunikációra, így mindenki létrehozhatja benne saját személyes történetét.

Az építész elsődleges feladata meglátásom szerint a harmonikus emberi létezés szükséges környezet megteremtése. Feladata, hogy olyan kellemes tereket hozzon létre, ahol az emberek jól érzik magukat, hogy valahol a művészet és a tudomány határán, az alap értékeket szem előtt tartva, racionális választ találjon a felmerülő társadalmi, műszaki és egyéb problémákra. Egy jó épület egyensúlyban van önmagával, arányos, egyszerű, tiszta szervezésű, egy következetes, precíz mérnöki pontosságú mestermű, mégis egyedi, újszerű, megismételhetetlen. Illeszkedik környezetébe, stílusát tekintve időtlen, nem öncélú önkifejezés eredménye. Megjelenése természetes, önmagáért beszél.

A közösségi terek, középületek különleges helyek, melyek fontos szerepet játszanak egy társadalom életében, ezért tervezésük óriási felelősséggel jár. A felelős, fenntartható építészet egyrészt magában foglalja a környezetvédelmet, az ember ipari és mezőgazdasági tevékenységéből fakadó káros következmények kiküszöbölését, másrészt pedig az emberi jólét biztosítását is mind fizikai, mind pszichológiai értelemben. Ez utóbbi törekvést nevezhetnénk akár az emberiségért felelős építészetnek is, vagy ahogy az UEFA a modern stadionokra vonatkozó ajánlásaiban a zöld építészet párjaként, mint „blue architecture”¹ említi, mely olyan lényeges témákat emel ki, mint pszichológia, kultúra, hagyományok és építészet kapcsolata, valamint hangsúlyozza a helyre jellemző egyedi értékek fontosságát. A jó közösségi terek nyitottak, dinamikusak, építik a meglévő emberi kapcsolatokat, párbeszédet kezdeményeznek az emberek között, elősegítve ezzel egy egymást elfogadni képes, segítőkész, figyelmes társadalom, egy jobb világ alakulását. Az építész felelőssége, hogy lehetőséget teremtsen, pozitív helyeket, tereket alkosson, melyek emberközpontúak, méretük az emberi léptékhez igazodik. Szervezésük átlátható, tiszta rendszerű, kialakításuk flexibilis, lehetővé téve a szabad, többcélú használatot. Az így létrejött épületek, belső terek vagy akár udvarok, pációk, kertek, sétányok, parkok megnyugtató, egészséges környezetet biztosítanak és mint önálló identitással bíró egységek, tudatos építői világunknak.

¹ Sustainable architecture for people, UEFA Guide To Quality Stadiums, 98-101.old.

Az építészet egyik legfontosabb feladata tehát közösségépítő szerepében rejlik. Egy stadion esetében a focicsapat már eleve közösségépítő erővel bír. Hihetetlen energiákat képes megmozgatni, melyben a közösség erősödik, felismeri értékeit és képes az épülésre. Az épületnek ezért olyannak kell lennie, ami kifejezi büszkeségeiket, közös történetüket. A környezet, a hely ott van, az épített környezetnek semmi mást nem kell tenni „csak” ezt folytatnia. Ugyanúgy, ahogyan egy történet felépül, a ház esetében is össze kell illeszteni annak részeit, szemelvényeit, amihez a költségen túl hozzá tartoznak a funkcionális, műszaki, gazdasági, megvalósíthatósági követelmények is.

A MODERN FUTBALLSTADION JELLEMZŐI

„Három dolgot kell minden épületnél figyelembe venni, amelyek nélkül egyetlen épület sem érdemli meg a dicséretet: ezek a hasznosság vagy kényelmesség, a tartósság és a szépség.”² A kétezer éves vitruviusi alapelvek ma is igazak, azonban a ma stadionja mindezek mellett elsősorban, mint minden modern beruházás sikerorientált üzleti vállalkozás kell legyen. Egy footballstadion létesítését tudatos, alapos tervezés előz meg. Pontos üzleti terv készül, mely elemzi többek közt a megvalósíthatóságot, a költségeket, a várható bevételeket, a megtérülés idejét, az időbeli megvalósulás ütemét. A modern stadion külső megjelenése sokszor karakteres, figyelemfelkeltő, jelképszerű, melyről egyértelműen azonosítható a létesítmény. Elsődleges feladata, hogy teljes körű, felejthetetlen élményt nyújtson a szurkolónak, biztonságos, intim, mégis izgalmas légkört teremtve a lelátón. A múltban a footballstadionok más sportversenyek megrendezésére is alkalmasak voltak. A tágas központi tér és a lelátók jelentős távolsága azonban nincs jó hatással egy footballmérkőzés hangulatára, csökkenti a szurkolói élményt. Ezért a mai footballstadionok lelátói a lehető legjobban átölelik a pályát, minél inkább közelítve így a kívánt „katlan” hatást. Az ülőhelyek, melyek mindegyikéről zavartalan kilátás nyílik a játéktérre, a legmagasabb komfortszintnek megfelelően vannak kialakítva. A nézők kényelmét szolgálja a büfék, bárók, a különleges gasztronómiai élményt nyújtó éttermek széles skálája és a VIP szolgáltatások. Alapvető igény a magas minőségű TV közvetítés lehetősége, a média jelenléte. A fenntarthatóság érdekében egyre több kiadható, bérelhető tér kapcsolódik a stadionhoz, mint az üzleti páholyok, konferenciatermek és a hozzájuk tartozó egyéb szolgáltatások, melyek az év minden napján működnek. Az üzemeltető célja ma, hogy minél szélesebb réteget, minél több látogatót szólítson meg, ezért az épület akár sporttól független események, koncertek, fesztiválok megrendezésére is alkalmas kell, hogy legyen. A rajongói üzlet és a múzeum, mely a hazai csapat történetét dokumentálja egész évben nyitva áll, az épületben rendszeresek a vezetett stadiontúrák.

Stefan Nixdorf a „The Construction of Stadiums – Between Multifunctionality and Reduction”³ című cikkében említi Barry Lowe elméletét, aki három csoportra, generációra osztja a modern stadionokat. Bemutatja, hogy a stadionok a 19. század végétől a mai világ üzleti szemléletéhez igazodva mind formailag, mind funkcionálisan milyen radikális változásokon mentek keresztül. A cikk szerint a jövő stadionja, a negyedik generáció, mely ugyan alapvetően továbbra is sportesemények megrendezésére épül, de már más kulturális és szórakoztató eseményeknek is helyet ad. Mint multifunkcionális központ egyszerre hotelt, irodaházat, kereskedelmet, fitneszt és

² Vitruvius Pollio: Tíz könyv az építészetéről, Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1988, 38. old.

³ Stefan Nixdorf: The Construction of Stadiums – Between Multifunctionality and Reduction, Detail, 2005/9, 916-925. old.

más szolgáltatásokat is magában foglal. Az épületben, egy tető alatt, egy időben a család minden tagja jól érezheti magát.

A TERVEZŐ ÉS AZ ÉPÜLET KAPCSOLATÁNAK KEZDETE, TALÁLKOZÁS A HELYSZÍNNEL

Januári látogatásomkor a télbemeredt faóriások látványa a megöregedett földművön a megváltoztathatatlanság érzetét keltette bennem. A stadion méretes vaskapuit átlépve, a szabályosan szerkesztett tér körül őrt álló erdő egy határozott, egyedi vallumot rejt. Az alkalmas hely érzete fogalmazódik meg az emberben, mikor körbenéz. Míg kívülről a szemlélődő lepattan az ívelt földlelátóról, kirekesztve érzi magát, addig a belső tér egységet teremt, összefogást, azonosulást a benne lévő emberek számára. Tovább gondolva, ha az erdő, a természet fáit megtorpannak a szabályos földszánc határán, az emberek mitől igyekeznének birtokba venni azt? A természet összezár, sűrűsödik az idegen test körül, védekezik.

Az építésben feladat definiálódik, kérdések, szabályok fogalmazódnak meg:

Az új stadionnak nem csak belső tereiben kell majd az embereket közösséggé kovácsolnia, de külső határán, az erdővel egységet alkotva, befogadó érzetet kell, hogy keltsen. Létre kell hozni az egységet az új épület külső és belső terei között. A cél az észrevétlen átmenet, a belső térnek az erdő részévé kell majd válnia, mint egy tisztás. Tisztás, amely felé haladva a fák ritkulnak, az utak, ösvények rendezik, fésülik a bokrokat, és fejünk felett kinyílik az erdő, majd az égbolt akadálytalanul látszódik.

Miközben gondolkodom, a hó esni kezd, és szánkók érkeznek, vidám emberek köröznek az erdő körül. Talán a szokás hozza őket ki, hiszen az erdőt jelenlegi formájában nem tudják használni, birtokba venni. Az esemény gondolataimat a szokásokra irányítja. Az itt élő közösség számára az erdő és a stadion nem elválasztható, megszokták. Erős kötelék alakult ki a kollektív tudatban. Az új épületet majd az erdő részeinek kell definiálnia. A méretes fák, ösvények metszésében kialakuló tereknek, ahol a sétáló egy pillanatra elidőz, majd ha eldöntötte merre tovább ismét elindul. Helyek, hangulatok, színek, hangok, amik beívódtak az itt élők mindennapjaiba.

Kérdésként villan fel, miként lehet beleszőni egy épületet ebbe a közegbe úgy, hogy annak egyes elemei, funkcionális egységei, azonosulva a természeti környezet hasonló részeivel, egységet hozzon létre. Hogyan találhatja meg a stadion a helyét a fák koronái között és az ösvények hálójában, úgy, hogy terei vizuálisan ne határolódjanak el az erdő látványától?

Mindenkiben élnek gyermekkori emlékek az erdei sétákról, ahol a felfedezendő lehetőségek számtalan kalandra csábítanak. Az erdő és az épület felfedezésre kell hogy ösztönözzön, élményt kell hogy nyújtson egyediségével.

Az épület váljon az erdei utak struktúráját folytató térhálózattá! Meg kell találni a lehetőséget, hogy mint festővászon a tárgyakat, növényeket, jeleneteket, úgy hordozza az épület a környező természetet, ezáltal környezetének alkotó elemévé váljon, legyen megismételhetetlen, csak egy helyen, a Nagyerdőben tudjon létezni.

A TÖRTÉNET LÉNYEGE, A NAGYERDEI STADION FILOZÓFIÁJA

A történet a debreceni nagyerdő esetében elsősorban a természet rendkívül erős jelenlétével kezdődött. Abban a ráhangolódásban, abban a pillanatban, amikor az ember odafigyel a rezdüléseire, energiáira, rezonanciájára, irányaira megszólal a természet és irányítja figyelmünket magunktól, magunkon át és túl, önmagunkig. Benne reflektálódunk, természetes közegünk segít visszatérni önmagunkhoz. A természet szerepe ezért számomra minden munkánkban kulcsfontosságú, szépsége, a benne rejlő erő mentális és fizikai jólétünk alapjaként jelenik meg. A természet védelme, megóvása tehát minden ember érdeke, feladata kell, hogy legyen. Talán ellentmondásnak tűnik, hogy egy nyüzsgő, élettel teli stadion, ami egy hatalmas műszaki létesítmény, kapcsolatot teremtsen a természettel. Gondolkodásomat mégis ennek a kérdésnek a megoldása, feszegetése motiválta. Itt ezen a helyen, de máshol sem lehet elmenni emellett a kérdés mellett.

A Nagyerdő egy kiemelt jelentőségű természetes erdő Debrecen város szívében, melyben nincsenek tengelyek, nyílegyenes útvonalak, csupán a természet alkotta organikus formák. A Nagyerdő a város egyetlen, legnagyobb egységes parkja, szerepe tájképi és rekreációs szempontból is kiemelkedő. Állapota azonban sok helyen karbantartást, rendszeres gondozást igényelne, hiszen számos idős fa, gazdag állatvilág és védendő fajok is élnek itt. Itt található az 1932-ben, Borsos József és Sajó István tervei alapján épült szabadterei atlétikai stadion, melyet sajnos korszerűtlensége okán már jó ideje nem használnak. A tervek szerint a jövőben az új stadion a Nagyerdő jelképe lesz, otthont ad majd a hazai futballcsapatnak, alkalmas lesz nemcsak bajnoki, hanem nemzetközi mérkőzések megrendezésére is, valamint helyszínül szolgálhat olyan fesztiválok számára is, mint a híres debreceni virágkarnevál. Az elvadult erdő pedig ápolt, értékes pihenőparkként nyújt majd kikapcsolódást a város polgárai számára.

A futballstadion egy alapvetően ipari megjelenésű, tömegeket magához vonzó sportlétesítmény. Egy ilyen épület lehet a városi szövet része vagy helyet kaphat városon kívül is, de a Nagyerdő mindenféleképpen szokatlan környezet számára. A tervezési helyszín az Egyetem közelében, az Állatkert és Termálfürdő által határolt erdőterület, mely egykor természetes erdő volt, de később a város szerves részévé vált. A Nagyerdei Stadion tervezése nem csupán egy épület létesítéséről szól. A stadion rekonstrukciója és a közvetlen környezet rehabilitációja, fejlesztése ebben az esetben egy feladat, nem kettéválasztható. Egyértelmű, hogy a parkot és az épületet, a külső és belső terek formálását együtt kell kezelni. Moravánszky Ákos, a zürichi ETH építészetelmélet professzora a tér fogalmát így definiálja: „A tér nem falakkal körülrárt térfogat, hanem szabad, határtalanul áramló kiterjedés”⁴. Az említett, minden dimenzióban kiterjedő tér tehát nem önmagába záruló egység, hanem a városi szövet szerves része. Az építész felelőssége pedig, hogy a terekben rejlő potenciált feltárja, megnyissa, megélhetővé tegye az emberek számára, legyen az külső, belső vagy átmeneti tér. Ez a folyamatosan áramló tér teszi képessé az embert, hogy lépten-nyomon találkozzon a házzal és ezáltal megteremtse személyes történetét. Ebben a határok nélküli térfelfogásban a ház nem épületként jelenik meg, melyhez sok esetben nehéz viszonyulnunk, hanem egyszerűen körbe vesz minket, akár a természet, ezért viszonyulásunk is sokkal természetesebb hozzá.

⁴ Moravánszky Ákos: „nyiss nekem tért? Tér és térbeliség az épített és a társadalmi világban” c. előadása, Mindentudás Egyeteme, 2011, <https://videotorium.hu/hu/contributors/details/3365,MoravanszkyAkos>

A tájépítészet az élő környezetet alakítja az azt használni vágyók igényeinek megfelelően, figyelembe véve természetesen a meglévő társadalmi, ökológiai helyzetet, a műszaki és a gazdasági követelményeket. Ennek eredményeképp kreatív, játékos megoldásokkal, művészi módon formált, izgalmas, mégis kellemes, megnyugtató terek jönnek létre. Eszközei lehetnek élő elemek, mint növények, fák és mesterséges elemek, mint burkolatok és más felületek, bútorok, épített szerkezetek. Az egyes események helyszíneit, mint játszóterek, sportolásra, kikapcsolódásra, szórakozásra, művelődésre szánt területek vízfelületek, hidak, változatos növényvilággal szegélyezett ösvények, sétányok kötik össze. Bizonyos helyek az elcsöndesedésre, elvonulásra, pihenésre, rekreálódásra, mások az együttlétre, az emberi kapcsolatok építésére való igényt szolgálják. A Nagyerdei Stadion épülete egy ilyen helyszín a tervezett tájban.

Az építészeti koncepció egy, a fák közt megbúvó útvonal gondolatára épül. A fel-le kanyaró levegőben vezetett sétányhoz a látogatók meghatározott irányokból csatlakoznak. Az önmagába záruló útvonal fórumokat kerít körbe, ahol különböző élmények, kalandok várnak. A város felől érkezőket egy ködszínház fogadja, majd kelet felé sétálva a futballstadion gyepének zöldje tárul elénk. Elhaladva a keleti oldal mellett az északi rendezvénytérhez érünk, ahol télen jégpálya, nyáron strandröplabda és koncertek kerülnek megrendezésre. Nyugat felé fordulva éttermek, bárók nyüzsgő teraszai, virágoskertek, egy városi park színes világa felett sétálunk el, míg visszaérkezünk kiindulópontunkhoz. Az út során más szemszögből, akár a fák lombkoronájának szintjéről is megfigyelhető az erdő. A sétányon elhelyezett padokon bármikor megpihenhetünk. A sportolni vágyók speciálisan, futópályaként kialakított sávban futhatják végig a sétány teljes, 1100m-es hosszát. A levegőben vezetett útvonal szerkezetét két párhuzamosan futó, vékony vasbeton szalag alkotja, melyek egy széles rácsos felületet zárnak közre. Ez a felület átlátható, a fák helyenként áttörik. Ennek köszönhetően a sétány 10 m-es szélessége ellenére sem nyomja el az erdőt, sőt megjelenése könnyed, lebegő hatású, mint egy újszerű, játékos szobor a parkban.

A futballpálya a levegőben vezetett útvonal központi látvány eleme. A sétány az érkezési szinten kiszélesedik és lelátóként „csorog le” a pálya szintjére. A tető független, világító lampion hatását keltve lebeg a lelátókaréj felett. A fák közt tekergő, örvénylő útvonal energiái a lelátó tölcserében összpontosulnak, kavarnak felfelé és mintegy légballonként feszítik a tető dagadó formáját. Az épület oldalán megjelenő áramvonalak, mintha erős feszítőkötelek lennének, melyek az éppen felszállni készülő légballont horgonyoznák a talajhoz. A sétány tehát egy kalandos történetet mesél el, melynek részese lehet bárki, aki figyelmes szemlélő.

A park térburkolata egyfajta gyökérzetet, a levelek erezetének mintáját tükrözik. A különböző szürke burkolatok és füves, virágos területek ritmikus váltakozásai mindig új, izgalmas képet vetítenek elénk. A burkolat lüktetése az épület felé haladva egyre sűrűsödik, kiemelve ezzel, hogy ott valami hangsúlyos történik. A stadion épület terepszintjén a parkot kiszolgáló funkciók találhatóak, melyek egész évben várják a kikapcsolódni, szórakozni, pihenni vagy sportolni vágyókat. Itt koncentrálódik a parkot használni kívánók színes forgataga. Az épület északi oldalán a külső rendezvénytérhez egy belső rendezvénytér is kapcsolódik, melyek akár összenyitva is működhetnek. Ugyanitt, a parkban sportolók számára öltözőket és mosdókat alakítottunk ki. Az épület keleti és déli oldalán oktatásra, fejlesztésre, sportolásra kijelölt bérelhető területek találhatóak. A dél-nyugati, nyugati oldalon éttermek, bárók és hozzájuk kapcsolódva kiülő teraszok várják a látogatókat. *A stadionnak ez a szintje, a parkot kiszolgáló funkciókkal, szolgáltatásokkal kapcsolja be az épületet a park, a város vérkeringésébe, és ezáltal válik a Nagyerdei stadion 21. századi, negyedik generációs*

stadionná. Az épület egy multifunkcionális központ, mely egyszerre szolgál ideális helyszínként sport- és kulturális események, konferenciák, gasztronómiai élmények és más, az egész családnak kikapcsolódást nyújtó programok számára.

A Nagyerdei Stadion és környezetének rekonstrukciója, valamint az ezzel párhuzamosan, a rendezvények alkalmával időszakosan fellépő megnövekedett parkolási igény városrendezési kérdéseket is felvet. A VIP vendégek és sportolók, valamint a közvetítő kocsik és az üzemeltetés számára elegendő parkoló található a parkban, az épülettől északra. Azonban a megszokott módon, az épület mellett kialakított nagyméretű parkoló létrehozása természetvédelmi okok miatt itt lehetetlen volt. A feladatot a város a helyi tömegközlekedés időszakos sűrítésével és az egykori csónakázótó alatt létrehozott parkolóval orvosolta. A gépkocsiforgalom korlátozása, csökkentése, a közlekedés átgondolt átszervezése a Nagyerdő ezen területén feltétlen előnyös, a város javára válik.

Összefoglalva tehát, a Nagyerdei Stadion épülete egy, a fák lombkoronájának szintjén lebegő lampion vízióján alapul, mely az erdőben fel-le kanyargó sétány központi eleme, a futballpálya lelátója felett világít. A stadion tömege szerényen megbújik a fák közt, nem hivalkodik, környezete természetes részévé kíván válni. Szakítva az épület hagyományos értelemben vett jelentésével, a külső és belső terek határai észrevétlen átmenetet képeznek, az épület és a tájtervezés eszközei összeolvadnak. A végeredmény egy izgalmas, változatos, gondolatébresztő, harmonikusan áramló térsor. Az épített környezet beleolvad a tájba, a hely lehetőséget biztosít ember és természet békés együttélésére. A levegőben vezetett sétány, mint építészeti elem határolja, és definiálja a park belső, aktívan használt területeit, mintegy átmeneti zónát képezve az érintetlen természet és a mesterséges, épített világ között.

Távolodva a sétánytól és az azt körülvevő mozgalmas világtól ismét az erdő az úr, csupán a zöld megnyugtató csöndje vesz körül. Ahogy Dr. Gereben Katalin művészettörténész írja: „A Nagyerdei Stadion épülete - szemben sok nagyszerű stadionnal világszerte - nem arra törekszik, hogy öncélú építészeti látványosságot hozzon létre, hanem hogy a nagy tömegű épület formailag és funkció szerint is szerényen környezetébe simuljon.”⁵

A TÖRTÉNET TÉRBELI KIBONTAKOZÁSA

A műszaki, geometriai tervezés három legfontosabb eleme, a lelátó, a pálya és a tető. Egy stadion beruházás szíve ugyanakkor mindig a lelátó. Az arénában kialakuló hangulat meghatározó, ezért ennek tökéletes megtervezése kulcsfontosságú. Sokan nincsenek tisztában azzal, hogy a lelátó kialakítása alapvetően meghatározza a stadion alakját, formáját, a tetőszerkezetet, a szintek, a létesíthető szolgáltatások, az értékes, kiadható felületek mértékét, a pálya működéséhez elengedhetetlenül szükséges természetes fény és légmozgás mennyiségét, valamint az épületen belüli lehetséges közlekedési útvonalakat.

A stadion szerkesztési koncepcióját alapvetően befolyásolja a befogadóképessége. E szerint megkülönböztetünk 1-3 karéjos lelátókat, melyek felett vagy között helyezkednek el az üzleti páholyok és az ezeket kiszolgáló funkciók, éttermek, bárók, lehetőség szerint kilátással a pályára. A stadion hossz tengelyének helyzete akkor ideális, ha az észak-déli iránytól legfeljebb 15 fokkal tér el

⁵ Dr. Gereben Katalin: A Nagyerdei Stadion és Debrecen városa, építészet- és városfejlődés-történeti tanulmány, 2012, 16.old.

nyugati irányban. A nap által okozott káprázás miatt minden esetben a nyugati lelátó kerül előnyösebb helyzetbe, így a VIP és a médiaterületek itt kapnak helyet. A lelátó tervezés során alapvető követelmény a zavartalan kilátás, azaz semmilyen oszlop vagy korlát nem akadályozhatja a szabad kilátást a játéktér teljes területére, ugyanakkor fontos, hogy minden szék felett legyen tető, mely az esőtől, hótól, erős napsütéstől védi a nézőket. A lelátó hajlásszögét annak megfelelően kell meghatározni, hogy a lépcsőző sorokból a nézők ellássanak az előttük ülők feje felett. A szurkolói élményt fokozza, ha a széksorok minél közelebb vannak a pályához, ezért cél, hogy a pálya mentén kötelezően kialakítandó biztonsági sáv mértéke minimális legyen. Azonban a lelátó nem válhat túl meredekké sem, mert az veszélyérzetet keltene. A tervező feladata tehát, hogy ezek, a látszólag egymásnak ellentmondó tényezők között megtalálja az optimális egyensúlyt az adott igényekhez igazodva és természetesen a helyszínrre szabva.

A Nagyerdei Stadion lelátója egész Európában egyedi, mind szerkesztését, mind részletmegoldásait tekintve. A tervezett kapacitást a *20.020 fő* befogadóképességben határozta meg az építetető. Figyelembe véve a szükséges biztonsági, láthatósági és egyéb komfortszintre vonatkozó előírásokat, valamint a gazdaságos kialakítást, a lelátó egyszerű, egykaréjos szerkesztésű. Az egykori Nagyerdei Stadion hossz tengelyének iránya csaknem teljesen észak-déli, mely tájolását tekintve kiváló alapul szolgált a tervezéshez. *Elméletileg egy futballstadion belső formája akkor ideális, ha egy szabályosan ívelt tálhoz hasonlít, tehát minden metszete közelíti a parabolát. Ez a Nagyerdei Stadion esetében alapvető cél volt.* Ennek megfelelően a lelátó sarkok ívben fordulnak át és az üzleti páholyok is finoman követik a puhán görbült kehely formát.

A nézőtér megközelítésének általában két alapvető módját különböztetjük meg. A szurkolók érkehetnek székeikhez a lelátó alsó és felső pontjáról, illetve a lelátó közepén, pontszerűen elhelyezett kis szájszerű nyílásokból le és felfelé lépcsőzve. *A Nagyerdei Stadionnál a nézők a levegőben vezetett sétány részeként kialakított tágas érkezési szintről, alacsony belmagasságú, de teljes szektor szélességű nyílásokon léphetnek be az arénába, a lelátó közép magasságában. A megközelítés megformálásának ezen szokatlan módja, a különböző karakterű terek sorolása, határtalan, nyílt térből, alacsony, szűk térbe, majd ismét magas és tágas térbe, egészen drámai hatást vált ki a belépő látogatóból. A tudatosan létrehozott feszültségek kitágítják az érzékelést, meglepően izgalmas látványt vetítenek az érkező szemé elé.* Az építésznek meg kell találni a *humán léptéket* minden épületben. Egy olyan óriási építménynek, mint egy stadion is figyelembe kell vennie a Le Corbusier által megalkotott modulator méretet. Meg kell találni az épületben azokat a pontokat, ahol az egyénben tudatosan önmaga téralkotó szerepe, ezáltal definiálódik az egyén és tömeg viszonya. A hatalmas nézőtéri bejáratok magassága a modulatorhoz igazodik (226 cm). Ez a lépték belépéskor a tömeget egyénekre bontja. Az egyén átlépve a nyílást, a lelátó bejáratának teraszán ösztönözést érez, hogy a közösség részese legyen.

Meghatározó koncepcionális elv volt, hogy a stadion belső és a Nagyerdő fás, zöld környezete minél szorosabb egységgé forrjon össze, mindenhol érezhető legyen a Nagyerdő jelenléte. A lelátó kelyhét aszimmetrikus kialakítással terveztük. Ezt az adott telek szélesség és a stadionszerkesztéssel kapcsolatos előírások összefüggései is szükségessé tették. Az aszimmetria egyébként gyakori módja a tömegalakításnak stadionoknál. Az így létrejött formának köszönhetően a Nagyerdei Stadion nagy, nyugati lelátójára érkező vendégek a szemközti épülettömeg felett láthatják a környező park zöldjét. A természet közelségét hangsúlyozza az érkezési szint kialakítása is. A keleti oldal teljes hosszúságú és

a nyugati lelátó szektor szélességű megnyitáσαι által intenzív kapcsolat jön létre az épület belső és a park között. *A belső tér sűrű kivágásai által a külső és a belső terek egyesülnek, mely által egyfajta áramló térfolytonosság jön létre kiindulva az erdőből, a levegőben vezetett sétányon át, a fedett-nyitott érzékesi szintre, egészen a nézőtér monumentális belső teréig. Különleges hangulatot teremt, és az aréna legfőbb értéke, hogy a környező erdő látványa a belső tér meghatározó eleme. Ez a plusz a Nagyerdei Stadion karakteres, egyedi jellemzője.*

A lelátó mellett a következő meghatározó elem a pálya. A rendszeres fűcsere igen költséges eljárás. Ez, figyelembe véve természetesen az adott éghajlatot, a klímára jellemző időjárási tényezőket, gondos tervezéssel elkerülhető. Az állandó minőséget nyújtó gyepterület számára megfelelő mennyiségű víz, természetes napfény és a száradáshoz levegő cirkuláció szükséges. A Nagyerdei Stadion esetében az optimális dőléssel kialakított lelátók és az áttetsző tetőfedés elegendő fényt biztosít. A természetes légmozgás a pálya sarkain elhelyezett nagyméretű kapukon keresztül történik. Ezen kívül beépített öntözőrendszer, vízelvezető drain réteg, valamint pályafűtés segítik a karbantartást. A játékosok biztonságát szigorú előírások szabályozzák a pályán is. Szokványos megoldás, hogy a pálya és a lelátó közé fém vagy üveg térelválasztást, esetleg árkot emelnek. *A Nagyerdei Stadionnál a lelátó kelyhe 50 cm-rel a pálya szintje fölött lebeg, szinte a levegőben úszik.* Ezzel az egyedi és látványos megoldással elkerülhető a zavaró biztonsági fal vagy árok kialakításának szükségessége.

Egy stadionban, mint minden tömegtartózkodásra alkalmas térben alapvető fontosságú a látogatók biztonsága, melyhez elengedhetetlen a körültekintő tervezés. A Nagyerdei Stadion kialakítása minden tekintetben megfelel mind a hazai előírásoknak, mind az UEFA követelményeinek. A közösségi terek, közlekedők, lépcsők, liftek a lelátón és a különböző szinteken is, a tervezett bruttó kapacitáshoz mérten számítottak. Az épület könnyű megközelíthetősége és elhagyásának hatékonysága, a tömeg szabad áramlásának biztosítása rendezvény előtt, szünetben és utána, valamint esetleges veszély esetén az épület gyors és biztonságos kiüríthetősége elengedhetetlen. A stadionban és annak környezetében, a szükséges helyeken korlátok, kordonok, jól elhelyezett irányjelzők, térképek nyújtanak majd egyértelmű információt a látogatóknak, míg a személyi- és vagyonvédelmet biztonsági szolgálat, beléptető rendszerek és térfigyelő kamerák szolgálják.

A Nagyerdei Stadion lelátója nem csupán a szokványos funkcionális igényeket kielégítő nézőtér. Szerkesztése átgondolt, precíz mérnöki munka eredménye, mely által a belső tér tökéletesen görbült helyformát kap. Így a Stadion szívébe belépő szurkoló még teljesebb élményben részesül. Színházi nézőtérhez méltó, gondos szerkesztésű, egyedi lelátója miatt a Nagyerdei Stadiont már az építés alatt „a futball operaházának” nevezték.

AZ ÉPÜLET FUNKCIONÁLIS RÉTEGEI

A nyitottság, átláthatóság megkönnyítik az épület használhatóságát és a személyes történet könnyebb kialakítását. Egy stadion jól működik, ha a tömegmozgatás, a közlekedési rendszer, jól szervezett, kiegyenlített és kontrollálható. A látogatók egyes csoportjai, a játékosok, az üzemeltetés, a média, a VIP közlekedési útvonalak nem keresztezhetik egymást. Ezért célszerű az egyes rendeltetési egységeket különböző szintekre szervezni. Megoldandó feladat a szintek közötti hatékony vertikális közlekedés megfelelő kialakítása is. A lelátó alatti tér általában tartalmaz minden olyan funkciót, melyek a nézők kényelmét szolgálják, mint mosdók, büfék, éttermek, rajongói bolt,

valamint minden olyan területet, mely az üzemeltetéshez szükséges, mint előterek, közlekedők, öltözők, sajtó területek, irodák.

A Nagyerdei Stadion belső közlekedésének rendszere az elvártnak megfelelően tiszta szervezésű, rendezett. A stadiont övező, levegőben vezetett passzázs a stadion széles bejárati szintjére vezeti a szurkolókat. Az egyes szurkolói csoportok egymástól elkülönítve érkeznek: a debreceni szurkolók nyugatról, a családdal érkezők kelet felől, a B közép drukkerei délről, míg a vendégszurkolók az északi rendezvénytér felől léphetnek be az épületbe. A sajtó, a VIP vendégek és a játékosok bejáratai a nyugati oldalon, a park szinten találhatóak. A nézők a megemelt, tágas érkezési szinten, a kioszkok és mosdók pontszerű tömegei között léphetnek be az aréna területére, a lelátóra.

Már az általános szurkolói területek is magas minőségű szolgáltatást nyújtanak. Minden egyes ülőhelyről zavartalan a kilátás a pálya teljes területére és minden hely fedett. A székek törhetetlen, vandálbiztos, UV álló anyagból készültek, kényelmesek és a sorok közti könnyebb közlekedés érdekében felhajthatóak. A mérkőzések vagy más rendezvények szüneteiben étel és ital fogyasztására számtalan kioszk várja a szurkolókat. Annak érdekében, hogy a kiszolgálás minél gyorsabb és hatékonyabb legyen, a büfék egymástól egyenletes távolságban helyezkednek el. A nyugati oldalon, az érkezési szinten az épület kerülete mentén 11, míg a keleti oldal szurkolói számára a fél szinten további három kioszk található. A kioszkokhoz kapcsolódnak a mosdóblokkok. Számuk és méretük kialakításánál figyelembe vettük a mérkőzések előtti, utáni és a félidőben tervezett rövid ideig tartó fokozott igénybevételt, valamint, hogy várhatóan egyre több nő és gyermek szurkoló látogat majd el a futballmérkőzésekre.

A használhatóság elengedhetetlen feltétele ma már az akadálymentesség. Az épületben a bejárat és a kijárat a parkszínten és az érkezési szinten is akadálymentes. A közösségi területek, a büfék, a közlekedési útvonalak fogyatékkal élők számára is szabadon és biztonságosan használhatóak. A stadion teljes területén, minden lelátói szektorban, így tehát a normál lelátókon, a sajtó páholyban, a VIP nézőtéren, valamint az üzleti páholyokban is helyet foglalhatnak fogyatékkal élő személyek. Minden kerekesszékes érkező mellett kísérője is helyet foglalhat. Látássérültek számára közvetítés biztosítható. Hallássérültek számára indukciós hurokerősítő található a lelátó kijelölt részén.

A különleges vendégek, üzleti partnerek és más szurkolók számára kiemelt kényelmet és szolgáltatást nyújt a VIP vendéglátás. Az általános szurkolói területektől elválasztva, a nyugati lelátó közepén található a VIP páholy. A VIP terület saját bejárattal, közlekedési zónával és az érkezési szint felett saját büfével és különteremmel (lounge) rendelkezik, ahol első osztályú éttermi szolgáltatások várják a kiemelt vendégeket a mérkőzés előtt, közben és utána is. A különterem letisztult építészeti stílusával, hatalmas, a pályára néző üveg homlokzatával valóban különleges élményt biztosít vendégei számára.

Az üzemeltető célja, hogy a látogatók minél kényelmesebben, minél több időt töltsenek a létesítményben. A szolgáltatás minősége és széles skálája az épület üzleti fenntarthatóságát szolgálja. Az épületben, a VIP szint felett 24 db üzleti páholyt (skybox) terveztünk, melyekből intim környezetben, luxus körülmények között élvezhető a mérkőzés. Ezek a kisebb, nagyobb, egyedi belsőépítészettel készült terek széles üvegfallal, közvetlen kilátással nyitnak a pályára. Az üzleti

páholyokhoz, saját lelátórész tartozik, így a páholyok vendégei is részesei lehessenek az arénában tomboló hangulatnak.

A helyi nézők maximális kiszolgálásán túl a modern stadionnal szemben támasztott alapvető követelmények egyike, hogy biztosítsa a kiváló minőségű TV- és rádióközvetítések lehetőségét, valamint teret adjon az írott sajtó munkatársainak és a fotósoknak. Így az élmény sokkal több szurkolóhoz eljut. A Nagyerdei Stadion épülete a média valamennyi képviselőjének színvonalas körülményeket kínál és flexibilis kialakításával lehetőséget biztosít a technika legkorszerűbb fejlesztéseinek alkalmazására is. A nyugati lelátó alatti területen, a parkszintről nyílik a sajtó előtér és média center, mely közvetlen kapcsolódik a konferenciateremhez és a játékosok öltöző zónájához. Az úgynevezett „flashzone” és „mixed zone” területeket a sportolói öltöző részeként alakítottuk ki. Ezek a területek szolgálnak a mérkőzést követő gyors interjúk helyszínéül. A „flashzone” az öltözők és a pálya között, míg a „mixed zone” az öltözők és a parkoló között helyezkedik el. A média szektor 75 kommentátori pozíciójával a nyugati lelátó közepén található, mely a félszintről közelíthető meg. Közvetlen a pálya mellett és magasan, a tető alatt is számtalan fix és mobil kamerapozíció található. Az épületben két Tv stúdió is segíti a média munkáját.

A nézők mellett természetesen a játékosok, illetve a helyi csapat kiszolgálása szintén központi kérdés, hiszen a játékosok nyugodt, zavartalan és kényelmes elhelyezése az esemény záloga. A játékosok a nyugati lelátó alatt, a parkszinten érkeznek, itt találhatóak a sportolói öltöző területek. A hazai csapat öltözője egyedi, íves bútorozással épült és a mosdókon, zuhanyzókon kívül egy masszázs szobát és egy medencés rekreációs területet is tartalmaz. Itt, a sportolói zónában még további három csapatöltözőt is kialakítottunk, valamint minden öltözőhöz edzői öltöző blokk is csatlakozik. A játékosokat két műfüves bemelegítő terem várja az épületben.

A hazai csapat történetét bemutató múzeum és szurkolói üzlet, mely egész évben várja a látogatókat, vásárlókat, a park szintjéről nyílik. Ez az épületnek már azon átmeneti zónája, ahová a kirándulók is betévedhetnek. Az épületüzemeltetés, valamint a rendezvény szervezés irodái és tárgyalói szintén a nyugati lelátó alatt, a parkszinten és a félszinten kaptak helyet. A félemeleten található nagyméretű konyha a különböző szekciók egyes szatelit konyháit szolgálja ki. A maximális komfortszint elérése érdekében a szükséges részekben az épületet mesterséges szellőzéssel, légkondicionálással láttuk el. A környezettudatos tervezés, a fenntarthatóság alapvető követelmény volt. Az épület hűtéséhez szükséges energiaigényt jelentősen csökkenti a nagyméretű, könnyed előtető, mely szinte az egész vasbeton szerkezetet leárnyékolja. A helyes tömegképzésnek köszönhetően az aréna belső, azaz a lelátó kehely átszellőzése természetes úton történik, így a költséges és bonyolult mesterséges átszellőztetést sikerült elkerülni. A természetes átszellőzés mértékének megállapítását az épület léptékhelyes modelljének légcSATORNÁBAN végzett tudományos kísérletei segítették. Törekedve a környezetbarát üzemeltetésre, a tetőről összegyűjtött csapadékvíz is újrahasznosításra kerül. A gyűjtő ciszternákban felgyülemlett vizet a pálya öntözésére használják fel, a többletet elszikkasztják.

SZERKEZETI SZEMELVÉNYEK

Az építészet itt maga a tartószerkezet, minden a maga valójában jelenik meg, nem szerkezeTről és burkolatról beszélünk, hanem megformálásról. A stadion szerkezete alapvetően pontalapokra épülő előregyártott vasbeton pillérekBől, gerendákból és födémpanelekből áll. Az előregyártott beton alkalmazása mellett szólt, hogy idő és költséghatékony, a helyszínen csupán

szereleést igényelt, illetve a látszó szerkezetek felületeinek minősége így biztosított. A lelátó geometriája egy tökéletesen ívelt kehelyhez hasonlít. Az egyes előregyártott lelátópanelek a cserépfedés működési elvéhez hasonlóan védik az épület belső tereit, mely szokatlan, újszerű épületszerkezeti megközelítés. A lelátó különösen szép részlete, mikor az érkezési szint felett, a rövid oldalakon, a széksorok elfogynak, annak érdekében, hogy az átmenet a nagy nyugati és az alacsonyabb keleti lelátórész között minél finomabb legyen. Ezt a formát a lelátópanelek íves és egyben konzolos kialakítása tette lehetővé, mely nem kis kihívás elé állította a szerkezettervezőt és a gyártót is. Az épület merevségét vasbeton lépcsőházi magok és az épületben több helyen elhelyezett vasbeton falak adják.

A szerkezet leglátványosabb attrakciója a tető. Általánosságban fő funkciója, hogy védje a szurkolókat az időjárás viszontagságaitól, ugyanakkor minél több fényt eressen át, biztosítsa a kellő mértékű átszellőzést, alátámasztása ne akadályozza a szabad kilátást a lelátóról a pályára és nem utolsósorban tartós legyen. Az építészeti koncepció szerint a tető megjelenése légies, lámpához hasonlatos, a fák lombkoronájának magasságában lebegő test hatását kelti. A fenti követelményeket kielégítő és az építészeti szándékot legjobban tükrözni képes felület a PTFE membrán. Ez a teflonnal bevont üvegszálás szövet jó fényáteresztő, tűzálló, vegyi anyagokkal szemben rendkívül ellenálló, tartós, öntisztuló, UV álló és környezetbarát. A membránt peremei mentén kétszer görbült felületre kell feszíteni, tartószerkezete pedig kiemelten pontos illesztéseket igényel.

A Nagyerdei Stadion lelátója teljesen fedett, körbezáródó. A lampion geometriája madártávlatból egy félbevágott tóruszhoz hasonlítható. A tető szerkezete konzolos acél térrács, mely a vasbeton felépítményen támaszkodik. Ez a szerkezet a nagy fesztávok ellenére, az építészeti koncepciónak megfelelően filigrán, légies megjelenésű, küllőként feszíti a membránt. Nem is gondolnánk, hogy a nyugati lelátó feletti tető 38 m hosszú főtartóinak több mint háromnegyed része alátámasztás nélkül nyúlik a széksorok fölé. A membrán számára szükséges kétszer görbült, hullámzó hatású felületet a főtartó konzolok íveinek váltakozó sorolása biztosítja. A héjfelületet adó membrán egy raszter, azaz átlagosan 7,5 méter szélességű sávokból áll. A vízzáróságot a teljes felületen hegesztett toldások biztosítják. A teflon szalagokat az acél főtartókon kialakított másodlagos tartószerkezethez vonalmentén kifeszítve rögzítik. Az acélszerkezet, mint furcsa pókháló fedi a lelátót, elemei láthatóak, nincsenek elburkolva. Ennek megfelelően a tetőben vezetett karbantartáshoz szükséges útvonalakat, a technológiai és világítási vezetéseket, biztonsági kamerákat a tartószerkezet egyes elemeihez kapcsolva, rejtetten helyeztük el.

A tető és a homlokzat íve és szerkezete egy egységet alkot. Így teljesebb ki a lámpás formája. A többszörösen görbült acél főtartók a tető peremén átfordulnak és ferdén futnak tovább a homlokzaton. Ez adja a homlokzat dinamikáját, lendületes plasztikáját, mely a keleti oldalon irányt vált. Az egyedi acél tetőszerkezet és az erre feszített membrán héj egyaránt pontos, precíz tervezést és kivitelezést tett szükségessé. A bonyolult vázszerkezet mind a tetőn, mind a homlokzaton 3D tervezőprogram segítségével készült. Ezzel párhuzamosan azonban, a membrán méretre vágása előtt, a helyszínen, az épülő homlokzati acél tartószerkezet 3D szkennelési felmérése is szükségessé vált. Az érkezési szint felett, a VIP és az üzleti páholyok terei előtt a lampion mintegy másodlagos homlokzat jelenik meg. A belső funkciók szükséges természetes megvilágítása miatt az üveghomlokzat előtt a membrán ritmusosan felhasad. A főtartókon kifeszített ponyva peremeit itt

acél kábelek feszítik meg, melyek között, mandulaszerű nyílásokon izgalmas kitekintés tárul az épület belsőből a Nagyerdő fáira.

Azt, hogy a tetőt lampionként érzékeljük természetesen a homlokzatvilágítás teszi teljessé. A ballon forma éjszaka, rendezvények alkalmával különféle színárnyalatban pompázik majd. Az acél főtartók síkjában, a membrán mögött az RGB színskála bármely színére számítógéppel programozható, energiatakarékos LED világító rendszer emeli ki a tömeg lendületes, ívelt vonalait, a telt, léggömbyszerű formát.

A fehér ponyva a tető lelátó felőli peremén is átfordul. Az élzárás felett található a pályavilágítás szerkezete. A pályavilágítással kapcsolatos elsődleges követelmény, hogy egyenletesen, minimum 1400 lx erősségű fényt biztosítson. A Nagyerdei Stadion pályáját minden oldaláról, vonalszerűen sorolt pontszerű, öt fokozatban kapcsolható lámpatestek világítják meg. Erősségük 1800 lx, mely akár nagy felbontású, HD felvételek készítésére is lehetőséget biztosít.

A fentiekből már kiderült, hogy a funkcionális működés, a használhatóság, a szerkezeti részletek és az épület megjelenése egyformán fontos. Ezek mind mind a történet meghatározó, egyenrangú részei. Véleményem szerint, ha egy épület homlokzatát egy üres téglalapból kiindulva kell megtervezni és a megjelenés nem adódik természetes módon az építészeti koncepcióból, akkor az az alap elgondolás hibája, a feladatot újra kell kezdeni. A Nagyerdei Stadion épülete a fák közt kanyargó sétány történetének egy fejezete. A mese pedig az erdőről, a természetről, az emberekről, az elfogadásról szól. Ez a koncepció határozza meg a teherhordó szerkezetet, a burkolatok anyagát és minden részletmegoldást.

EGY ÉPÜLET SZÜLETÉSE ÉS JÖVŐJE, A TÖRTÉNET TOVÁBB FOLYTATÓDIK ÉS ÖNÁLLÓ ÉLETRE KEL

Egy olyan összetett létesítmény sikeres megalkotása, mint egy futballstadion, a megbízó, az építész és a kivitelező részéről is felkészültséget, pontos, alapos munkát és szoros együttműködést követel. Az üzemeltetői igények meghatározását követően a részletes program kialakítása, a projekt időbeli, térbeli ütemezésének előkészítése és ezzel párhuzamosan a résztvevők kiválasztása, feladatkörük és felelősségük leírása rendkívül fontos feladat. Jól szervezett, jól működő csapat nélkül nincs jó épület.

A következő nagy feladat az építésre hárul, megfigyelni, beleérezni, megtalálni a helyre, a környezetre jellemző egyedi szépséget, melegséget, felfedezni a rejtett értékeket. A születőben lévő építészeti koncepció ezt a jól tudatosított lényegyet ragadja majd meg, emeli ki. Az építész azonban nem csak az első skiccek, vázlatok elkészítését vállalja, hanem jelenlétével vigyázza a teljes folyamatot. A sokszor évekig tartó tervezést, évek sora követi a megvalósulásig. Az elképzelt ideológiák megvalósításához az építésznek munkája során 22 szakmát, közel 250 mérnököt kell koordinálnia, hogy a képzeletében megjelent tereket, felületeket meg lehessen valósítani. Figyelemmel kell lennie a technológiák találkozásának törvényszerűségére, a határvonalak tiszta esztétikus kialakítására, a különböző szakágak munkájának egységességére. A tervező felel az épületben lévő emberek biztonságáért, modellezi a tömeg áramlását, figyelembe veszi a tömegpszichológia különféle megnyilvánulásait. Ezen feladatok akkor teljesülnek, ha a megoldandó ezer és ezer feladatból, a látogató számára nem marad semmi észlelhető, kényelmesen használja az

épületet, ahol biztonságban érzi magát, annak funkcionalitása és használhatósága számára megkérdőjelezhetetlen. Az anyagok és szerkezetek találkozásának természetszerűsége harmóniát ébreszt. Ennek elérése sok kompromisszum és áthidaló megoldás eredménye. Az építész tervezőnek át kell adni a fejében megfogalmazódott képet, érzéseket, hangulatokat az egyes szerkezetek, szakágak tervezőinek, hogy ők azonosulni tudjanak azzal. Arányrendszereket kell kidolgoznia, és az épület megjelenési vázát adó tartószerkezetet, mint elsődleges esztétikai elemet kell kezelnie. Felelősséget kell vállalnia az egymással párhuzamosan dolgozó tervező, mérnökcsapatok munkájáért, akik mikor egymás mellé érnek egységet kell, hogy alkossanak.

Feladatomban egy jól működő, modern stadion megtervezése volt, de célom, hogy felfedjem azt az erőt, azt a szépséget, mely a természetben, a Nagyerdőben rejlik, hogy a levegőben vezetett passzázson sétálók át tudják majd érezni azt a meleget, örömet, amit én, első látogatásom alkalmával átéltem. Hiszem, hogy ez a gondolat időtálló, divattól független. Remélem, hogy a szokatlan nézőpontok és az izgalmas térszervezésnek köszönhetően az ide látogatók egyedi, meghatározó élményt kapnak. Az energiával teli léghő új gondolatokat ébreszt, ugyanakkor a természet aktív jelenléte harmóniát hoz. Az épület nem hivalkodó, pazarló vagy magamutogató, hanem szerényen és egyszerűen, a természet és a városi szövet szerves részeként alkotóját, az embert szolgálja.

Weiner Sennyey Tibor író a következőképp fogalmazza meg a Nagyerdei Stadion filozófiáját: "A közösség adja nekünk a meleget, az egyéni lét a fényt" mondta Carl Gustav Jung. „Az egyéni koncepció a közösségért fontos és nélkülözhetetlen. A stadion és környezetének nyüzsgő világa a közösség melegét és az egyén fényét igyekszik harmóniába hozni. Fényes térben létezni, nem az arctalan tömeg masszájává silányulni, mégis együtt lenni, nem elidegenedni, mégis együtt érezni. Valódi közösséggé válni. Partneri társadalomban létezni. Az új Nagyerdei Stadion az áramló világban benne élő közösségnek, s a közösséget alkotó egyénnek épül.”